

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO SAMUN TOIMINNASTA VUODELTA 2021

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
HELSINKI 2022**

SISÄLLYS

1. Yleisarvio ja valmistelu.....	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen.....	3
2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta.....	3
2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta.....	4
3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	6
4. Toimenpiteet.....	6
4.1 Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle ehdotetut toimenpiteet.....	6
4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet.....	7

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanottonsa virasto SAMU:n toiminnasta vuodelta 2021 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 7.4.2022 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenvedo ja muut selvitykset antavat aihetta.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Tulossopimuskauden 2020-2023 toinen vuosi oli poikkeuksellinen Korona-pandemian vuoksi. Vuoden 2021 tulostavoitteiden toteutumista on arvioitu 1-5-asteikolla kuten aiemminkin. Kokonaislukujen lisäksi on voinut käyttää puolikkaita numeroita. Arvioinnissa on painotettu keskeisiä ja merkittäviä tavoitteita, samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon. Jos joku merkittävä tavoite ei ole toteutunut, voi kokonaisarvosana olla enintään 3,5. Toisaalta, jos toteutumatta on jäänyt vähäiseksi arvioitu tavoite, voi kokonaisarvosana olla 4 tai 4,5., samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon.

Kokonaisuudessaan STM arvioi, että SAMU on toteuttanut vuoden 2021 tulostavoitteet 4 (arvosana 1/2/3/4/5).

Arviointiasteikko 1-5; jossa:

1 = Tulostavoitetta ei ole edistetty toimintavuonna.

2 = Tulostavoite on osittain toteutunut:

3 = Tulostavoite on toteutunut lähes tulossopimuksessa suunnitellun mukaisesti.

4 = Tulostavoite on saavutettu tavoitteen mukaisesti.

5 = Tulostavoite on saavutettu ja ylitetty huomattavasti.

Kannanotto on valmisteltu STM:n sisäisessä valmisteluryhmässä sekä sosiaaliturva- ja vakuutusosaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, ja virasto on antanut siitä palautteen. Sosiaali- ja terveysministeriministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvedoon sekä SAMU. vuoden 2021 tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

SAMU:n yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta toiminnan tavoite on edistää muutoksenhakijoiden oikeusturvaa toimeentuloturvaan koskeissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti lainmukaisia, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia yksilöllisesti perusteltuja päätöksiä. Lautakunnan onnistumista seurataan lautakunnan päätöksistä vakuutusosaston muutosprosentin, kanteluiden määrän osalta sekä lisäksi käsittelyajan osalta.

SAMU:n palvelukyvyyn laatua mitataan ratkaistujen valitus- ja poistoasioiden käsittelyajalla. Lautakunnan käsittelyaikaa mitataan kahdella eri tarkastelujaksolla, vuoden ja kuukauden ajanjaksoilla. Tulossopimuksessa tavoitteeksi asetettu koko vuoden 2021 keskimääräinen käsittelyaika 6,5 kuukautta ja joulukuun 2020 keskimääräiseksi käsittelyajaksi 6 kuukautta. Vuoden 2021 keskimääräinen käsittelyajan toteuma oli 6,2 kuukautta (v. 2020 6,5 kk). Joulukuun osalta tavoitteesta jäätin hieman sen ollessa 6,5 kuukautta. Vuonna 2021 käsittelyaikatavoitteet toteutuivat koko vuoden osalta hyvin ja asetetut tavoitteet saavutettiin pääosin. Lautakunnan saavuttamaa tulosta voidaan siten pitää hyvänä.

Oikeudenmukaisuuden vaikuttavuustavoitteet toteutuivat edellisvuoden tasossa. Kanteluiden määrä pysyi vähäisenä, kun niitä tehtiin vuonna 2021 ainoastaan 2 kappaletta (v. 2020 2 kpl), ja määrää voidaan pitää hyvänä verrattuna lautakunnan asiamääriin.

Vakuutus oikeuden ratkaisuihin muutosprosentti oli vuonna 2021 keskimäärin 4,9 prosenttia (v. 2020 4,5 %), joka on alle tulosneuvotteluissa asetetun tulostavoitteen alle 10. Tältä osin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta saavutti tavoitteen erinomaisesti.

SAMU:n toiminnan kehittäminen on ollut sosiaali- ja terveysministeriön painopisteenä. Käsittelyaikojen lyhentäminen ja siten muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantaminen on ollut tärkein tavoite. Lautakunnan tuloksellisuuteen vaikuttavat edelleen suuret valitusmäärät. Neljäs toimintavuosi on onnistunut SAMU:ssa hyvin. SAMU:n ydintoiminta eli valitus- ja poistoasioiden ratkaiseminen on pyritty pitämään mahdollisimman tehokkaana. Toiminta uusissa toimitiloissa on vakiintunut ja parantanut toimitilatehokkuutta. Koronapandemia muutti laajamittaisesti työtapoja lähes koko henkilökunnan siirtyessä etätöihin maaliskuussa 2020.

2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Korona

Koronapandemian kannalta ratkaisevaa oli se, että työprosessit olivat jo suurilta osin sähköisiä ja etätömahdollisuus oli käytössä. Seurannan kehittämistä ja muutoksenhaun huomioimisesta lakien vaikutusarvioinnissa koskevat tulostavoitteet eivät edenneet vuonna 2021. Koronapandemian aikana ei katsottu olevan tarkoituksenmukaista panostaa viraston uudistushankkeeseen tai lakien vaikutusarvioiden huomioimiseen. Asian valmistelu on tarkoitus aloittaa vuoden 2022 aikana yhdessä ministeriön kanssa. Koronan vuoksi myös liikkuvuuden edistämistä koskeva tulostavoite ei toteutunut, koska virkamiesvaihtoa ei toteutettu.

Palvelut

SAMU:n palvelukyvyyn laatua mitataan ratkaistujen valitus- ja poistoasioiden käsittelyajalla. Lautakunnan käsittelyaikaa mitataan kahdella eri tarkastelujaksolla, vuoden ja kuukauden ajanjaksoilla. Tulossopimuksessa tavoitteeksi asetettu koko vuoden 2021 keskimääräinen käsittelyaika 6,5 kuukautta ja joulukuun 2021 keskimääräiseksi käsittelyajaksi 6 kuukautta. Vuo-

den 2021 keskimääräinen käsittelyajan toteuma oli 6,2 kuukautta (v. 2020 6,5 kk). ja joulukuun käsittelyaika oli 6,0 kuukautta. Vuonna 2021 käsittelyaikatavoitteet toteutuivat koko vuoden osalta hyvin ja asetetut tavoitteet saavutettiin. Joulukuun tulostavoite jäi kuitenkin toteutumatta. Lautakunnan saavuttamaa tulosta voidaan pitää kuitenkin hyvänä.

	2021	2020
Käsittelyaika	6,2	6,5
Tulostavoite	6,5	6,5
Valitusten muutos %	4,9	4,5
Tulostavoite	12	15

Vuoden 2021 osalta arvioitiin SAMU:un saapuvan 45 000 valitusasiaa. Vuonna 2021 lautakuntaan saapui 38 560 valitusasiaa. Uusien valitusasioiden määrä laski edellisestä vuodesta 5 036 asialla (12 %. Vuonna 2020 saapui 43 596 uutta asiaa. Uusien asioiden lisäksi SAMU:un siirtyi ratkaisemattomia asioita vuodelta 2020 yhteensä 21 215. Vireillä olevien käsittelemättömien asioiden määrä laski 993 asialla (4,7) % ja oli vuoden lopussa 20 222.

SAMU:n tulostavoitteena oli käsitellä 43 000 valitusasiaa. Lautakunta ratkaisi vuonna 2021 yhteensä 39 540 valitusasiaa, joka on 980 enemmän kuin uusia saapui. Ratkaisujen määrä laski edellisestä vuodesta 5 892 asialla. Ratkaisujen määrään on vaikuttanut se että SAMU on sopeuttanut henkilöstömääräänsä saapuneiden asioiden määrän pienentyessä.

	2021	2020
Saapuneet asiat	38 560	43 596
Tulostavoite	45 000	43 000
Ratkaistut asiat	39 540	45 432
Tulostavoite	43 000	42 500

Horisontaaliset

SAMU:n horisontaalisina tulostavoitteina oli järjestää jokaiselle virkamiehelle työtehtäviin liittyvää koulutusta, virkamiesvaihdon edistäminen, viraston tunnettavuuden lisääminen, valtion työnantaja kuvan uudistamista, HANDI-palvelun käyttöönoton tehostamista, tiedonhallintalain toimeenpaneminen ja digitaalisten palvelujen aikaansaamista sekä toiminnallisen tasarvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteuttaminen. Henkilöstön osaamista ja kehittämistä on toteutettu etäyhteyksin sisäisillä koulutuksilla. Virkamiesvaihtoa ei koronan vuoksi toteutettu. Työnantaja kuvaa on terävöitetty kotisivuilla ja rekrytointi-ilmoituksissa. HANDI-palvelun käyttöönottoa on tehostettu vuoden aikana. Tietoturva-asioiden suunnittelu ja kehityksestä vastaa SAMU:n tietoturvaryhmä ja substanssiasiat käsitellään säännöllisesti yhdessä järjestelmän toimittajan kanssa, SAMU:lla on myös nimetty tietosuoja vastaava. Horisontaalisten tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen hyvin.

Taloudellinen asema (rahoitus)

Toiminnan taloudellisuutta mitataan päätöksen käsittelyhinnalla joka vuoden 2021 oli 210 (v, kun vuonna 2020 se oli 204 euroa. Ratkaisun kustannus nousi valitus- ja ratkaisumäärien voimakkaasta vähenemisestä. Talousarviossa SAMU:lle oli myönnetty 8,714 milj. euroa ja siirtyviä eriä oli 1,515 milj. euroa. Toiminnan kulut olivat 8,308 milj. euroa ja vuodelle 2022 siirtyi 1,921 milj. euroa. Taloudellisten tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen hyvin.

3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut 7.4.2022 tarkastuskertomuksen viraston toiminnasta. Tilintarkastajan vuosiyhteenvetdon mukaan: Talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

4. Toimenpiteet

4.1 Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle ehdotetut toimenpiteet

Lautakuntien (Somia ja TTLK) yhdistäminen ja muutosten toimeenpano on vaatinut paljon työtä ja ollut monin tavoin haasteellista. Samaan aikaan SAMU:n ydintoiminta eli valitus- ja poistoasioiden ratkaiseminen on pyritty pitämään mahdollisimman tehokkaana.

SAMU:n perustamisen yhteydessä tehtiin paljon uudistuksia muun muassa lautakunnan organisaatioon, hallintoon ja jaostotoimintaan. Osa muutoksista toteutettiin lainsäädäntömuutoksina, osa uudessa työjärjestyksessä ja lukuisat yksityiskohdat erilaisissa sisäisissä menettelytapaohjeissa. Jaostotoimintaan tehdyt muutokset ja sähköisen asianhallintajärjestelmän kehittämistoimet mahdollistivat sen, että SAMU:ssa tehtiin enemmän ratkaisuja kuin koskaan aikaisemmin ja käsittelyaika kääntyi laskusuuntaiseksi vuoden 2018 aikana ja jatkui edelleen vuosina 2020 ja 2021.

SAMU:n perustamisesta ja toiminnan kehittamisestä on seurannut paljon muutoksia henkilökunnan työskentelyolosuhteisiin. Muutosten keskellä henkilökunta on suoriutunut työstään hyvin ja ollut aktiivisesti mukana kehittämässä uuden viraston toimintaa.

Kun otetaan huomioon etuuskien merkitys edunhakijoille, käsittelyajan lyhentämistä on syytä jatkaa. Ministeriö edellyttää, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tulosten kohentamiseksi:

- valitusasioiden ruuhkautumisen estämiseksi käsittelyajat tulee pitää tavoitteiden mukaisina. Tämä edellyttää lautakunnassa toteutettavaa sisäisen toimintaprosessin jatkuvaa kehittämistä ja huomioon ottamista

- päätöstuotanto pidetään tehokkaana huolehtimalla toimivista prosesseista ja optimaalisesta henkilöstörakenteesta

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Toimenpiteet, joita ministeriö aikoo toteuttaa, jotta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhaku-
lautakunnan toimintaedellytykset voisivat parantua:

- jo tapahtuneista lain muutoksista ja tulevista etuuslainsäädännön muutoksista aiheutu-
neisiin muutoksenhakuihin pyritään varaamaan riittävät resurssit.
- Virkamiesvaihtoa edistetään siten, että vähintään yksi henkilö pystyy osallistumaan vuo-
den aikana vaihtoon.
- Muutoksenhakua lakien vaikutusarvioinnin yhteydessä kehitetään yhteistyössä ministe-
riön kanssa.

Helsingissä 9.6.2022

Sosiaali- ja terveysministeri

Hanna Sarkkinen

Kansliapäällikkö

Kari Hakari

JAKELU

Ministeriön osastot

Tulosopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiokonttori

Perhe- ja peruspalveluministeri

Tarkastuspäällikkö Niina Sipiläinen

